

De Ivstitia Et Ivre ceterisq[ue] Virtutibus Cardinalibus

Lessius, Leonardus

Antverpiæ, 1632

15 Vtrùm si census emptus fuerit minoris iusto, pensiones sint restituendæ, quatenus superant pretium datum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72459](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72459)

parte solum recepta sit, prout visum fuit expedire bono publico regni, etiam ex parte dumtaxat vim obligandi habet. sed de hoc vide Nauarr. de vsuris, num. 106. & 107.

101

Dico Tertio, Vbi hæc Bulla non est recepta, seruandæ sunt leges & consuetudines ibidem visitatæ, quæ tamen legi diuinæ vel naturali non repugnant. vbi autem nulla esset certa consuetudo habens vim legis, satis est seruare legem naturalem, quæ tantummodò requirit æqualitatem inter censum & pretium.

Vbi nulla est certa lex vel consuetudo.

DUBITATIO XIV.

Quomodo constituendum sit iustum pretium censuum?

102
Iustum pretium.

Respondeo, illud optimè constitui ex proportionem pretij rerum fructiferarum, vt agrorum, domorum, siluarum, & similitum. quo enim pretio emi potest res frugifera, quæ deductis expensis quotannis reddat 100. aureos; eodem, & etiam minore, iuste potest comparari census realis irredimibilis, tantumdem pendens. Ratio est, quia amplius est habere plenum rei dominium, quam solum ius percipiendi tantumdem fructuum, quantum res illa solita est ferre. quòd si census irredimibilis eo pretio emi potest; multò minore poterit census redimibilis, etiam personalis, quia longè minoris æstimatur quam irredimibilis realis; imò sæpè non pluris quam redimibilis realis, in bono fundo constitutus. Considerandum etiam est, vt in ea Prouincia multum vigeat negotiatio; hæc enim facit pecuniam præsentem pluris æstimari, & census minoris: denique si tunc copia an inopia pecuniæ. nam inopia pecuniæ facit census vilescere, vt experientia superiorum annorum in Belgio docuit.

103
Pretium irredimibilis.

Ex his fit vt pretia censuum pro varietate temporum & locorum sint varia. nam pretium census irredimibilis in Hispania est 28. 29. vel 30. aureorum in singulos, vt testantur Medina & Nauarrus. cum enim pretium huius non sit lege præscriptum, est varium: sicut & aliarum rerum, quæ pretio vulgari venduntur. vnde fit, vt nunc infimo, nunc medio, nunc summo vendantur.

104
Pretium redimibilis.

Pretium verò census realis redimibilis est lege taxatum, estque 14. in singula. In Sicilia tamen huius pretium est solum 10. in singula, quod approbavit Nicolaus V. & Gregorius XIII. pro Sicilia. Calixtus quoque III. & Martinus V. idem approbarunt in censibus realibus pro Polonia & Germania, quando pro varia temporum conditione talis est consuetudo vel æstimatio, vt patet ex illorum Extrauag. Aliquando est 11. vel 13. vt patet ibidem. Hinc patet, non debere iniquam videri emptionem censuum personalium cum hypotheca, pretio 16. aureorum in singulos. nam hicensus, vt experientia docet, ordinariè non sunt securiores quam census reales, qui tamen multò minoris emi possunt. Deinde eo pretio ferè potest emi prædium, quod tantumdem reddat. Denique quia ita viget negotiatio, vt multi parum curent census personales, nam facillè tantumdem & amplius lucrari possunt per tres contractus in socie-

tate mercatorum, idque absque vlla molestia. Censuum irredimibiles in Belgio non habent pretium legitimum, nec possunt de nouo creari, vt patet ex constitutione Caroli V. anno 1528. Bruxellæ facta. referuatiui tamen vendi possunt pretio 25. in singula, vel etiam minoris.

105
Pretium in Belgio.

DUBITATIO XV.

Vtrum si census emptus fuerit minoris iusto, pensiones sint restituendæ, quantum superant pretium datum.

Quidam docent pensiones restituendas: vt si census valentem 15. aureis in singulos, emeris 10. restituendum esse tertiam pensionum perceptarum partem, iuxta ea quæ dicta sunt cap. 21. dubit. 13.

106

Sed vtendum est distinctione. Si enim pretium census est lege constitutum, cum clausula irritante contractum; tunc necessariò sunt restituendæ pensiones, quæ parte excedunt iustum pretium. ratio est, quia contractus, quæ parte censuum superat pretium, est irritus; ac proinde non subest vltus titulus, quo recipiatur ille excessus pensionum. itaque qui censum valentem 15. emit 10. debet restituere tertiam, id est, tertiam pensionum partem. poterit tamen duas tertias retinere, quia respectu illarum pretium est iustum; ac proinde contractus validus. non enim lex irritare intendit contractum illum, nisi quæ parte pensiones superant pretium iustum. Si verò pretium non sit lege constitutum, vel saltem non cum clausula irritante, tunc dubium est. Quidam enim putant,

Si pretium constitutum cum clausula irritante.

nihilominus excessum illi pensionum restituendum; iuxta ea quæ dicta sunt cap. 21. dub. 13. de fructibus restituendis; quæ sententia est probabilis, ob rationes ibi allatas. Contrariam tamen pono veriorè, Nempe nihil ex pensionibus esse restituendum: sed tantum pretium esse supplementum, & interesse (si quod ex carentia iusti pretij obuenit venditori) compensandum. Ita Ioannes Medina q. 15. dub. 4. §. Sed pone. Probatur, quia venditor non est fraudatus ex eo quòd emptor pensiones perceperit (vt quæ ipsi erant debite ex valido contractu) sed quòd iustum pretium non fuerit ei persolutum. Confirmatur, si quis emeret agrum minoris iusto, non teneretur fructus agri reddere, sed pretium supplere, & facere damnum, si quod ex defectu iusti pretij secutum sit: atqui pensiones sunt veluti fructus census; ergo, &c.

107

Supplendū pretium & interesse.

Dices, Qui emit censum valentem 15. pro 10. non efficitur dominus nisi dodrantis, id est, duarum tertiarum census, cum pro reliqua tertia nullo pretium dederit, vel promiserit: ergo pensiones illius tertiæ retinere non potest.

Respondeo negando antecedens. fit enim dominus totius census, nam venditor totum intendit in emptorem transferre, & emptor totum emere & pro toto pretium dare: sed quia pretium non fuit æquale tribus tertibus, sed duobus tantum; manet obligatus vt suppleat quod deest pretio, pro reliquo.